

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

The relationship between health behaviors and educational institution
management of educational personnel at the Office of Roi - Et Primary
Educational Service Area 2

¹จิระศักดิ์ อุปพงษ์, ²ถนัด ยันต์ทอง

¹Jirasak Aupaphong, ²Thanat Yanthong

¹⁻²คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

¹⁻²Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

Corresponding Author E-mail: ¹Airkysepak@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมสุขภาพ 2) ศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมสุขภาพ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ รองลงมา คือด้านโภชนาการ และอันดับสุดท้าย คือด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ ตามลำดับ 2) การบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และอันดับสุดท้ายคือด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : พฤติกรรมสุขภาพ, การบริหารสถานศึกษา, การบริหาร

Abstract

This research aimed to 1) Study the level of health behavior, 2) Study the level of school administration, and 3) Examine the relationship between health behavior and school administration among educational personnel under the Office of Roi -Et Primary Educational Service Area 2. The sample group in this study consisted of 385 educational personnel. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The results of the study revealed that 1) The overall level of health behavior was high. When considering each aspect, the highest was health responsibility, followed by nutrition, and the lowest was spiritual growth. 2) The overall level of school administration was high. When considering each aspect, the highest was academic administration, followed by budget administration, and the lowest was personnel administration. 3) The relationship between health behavior and school administration among educational personnel under the Office of Roi- Et Primary Educational Service Area 2 showed a moderate positive correlation, which was statistically significant at the 0.01 level.

Keywords : Health Behavior, School Administration, Administration

บทนำ

การส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมในประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างแนวคิดด้านการดูแลสุขภาพเชิงรุก หรือ “การสร้างสุขภาพ” แทนการรอแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดการเจ็บป่วย (Pender, 1987; นฤปดินทร์ วีรวัฒโนดม, 2562) โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาชีพครูซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนและสังคม หากบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจ หรือมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมจนเกิดการเจ็บป่วย ย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำหน้าที่และกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง

ทั้งนี้ ข้อมูลจากโครงการตรวจสุขภาพเชิงรุกของ สกสศ. พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวนมากมีภาวะเสี่ยงต่อโรคร้ายแรง โดยส่วนหนึ่งมาจากพฤติกรรมการบริโภคและการดำเนินชีวิต (นฤปดินทร์ วีรวัฒโนดม, 2562) ขณะที่ข้อมูลของไทยรัฐออนไลน์ (2556) ระบุโรคที่พบบ่อยในอาชีพครู ได้แก่ โรคเครียด โรคอ้วน โรคนอนดึก โรคนอนไม่หลับ และโรคจากการยืนเป็นเวลานาน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงบางด้านสุขภาพของกลุ่มวิชาชีพนี้อย่างชัดเจน ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาพครูจึงมีความจำเป็นในหลายมิติ ได้แก่ การป้องกันการแพร่เชื้อโรคจากครูสู่นักเรียน การรองรับผลกระทบจากปัญหาสังคมและโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อสุขภาพกายและจิต การสร้างคุณภาพการสอนที่ยั่งยืน รวมถึงการเป็นต้นแบบ

พฤติกรรมสุขภาพที่ดีแก่เด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน (จินตนา สรายุทธพิทักษ์, 2561) อีกทั้งการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมยังช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลในระยะยาว และลดภาระของภาครัฐในอนาคต

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่างานศึกษาที่ครอบคลุมคุณภาพชีวิตของบุคลากรทางการศึกษาในทุกมิติยังมีไม่มาก ส่วนใหญ่เน้นไปที่มิติด้านการทำงาน ขณะที่คุณภาพชีวิตตามแนวคิดสากลควรครอบคลุมทั้งสุขภาพกายและจิตใจ สัมพันธภาพทางสังคม และสิ่งแวดล้อม (สนุก สິงห์มาตวร, พิกุล มีมานะ และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี, 2560; สุภัชฌาน์ ศรีเอี่ยม และคณะ, 2562) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและสามารถนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมสุขภาพกับการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยทำตามลำดับขั้นตอนการศึกษาไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมวางแผนการดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงาน และขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 9,877 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานี้ คือ บุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 385 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ ตารางของ Krejcie & Morgan 1970,อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม. 2559)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือในการศึกษา งานวิจัยนี้ใช้ แบบสอบถามจำนวน 385 ฉบับ เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งจัดทำในลักษณะ แบบสอบถามปลายปิดครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ด้านโภชนาการ ด้านการออกกำลังกาย ด้านการจัดการความเครียด ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ โดยให้ผู้ตอบประเมินความสำคัญในแต่ละข้อด้วย มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) ตามแนวคิดของ Likert โดยมีเกณฑ์ดังนี้ (ในตะวัน กำหอม, 2559) 5 = ปฏิบัติมากที่สุด, 4 = ปฏิบัติมาก, 3 = ปฏิบัติปานกลาง, 2 = ปฏิบัติน้อย, 1 = ปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการบริหารสถานศึกษา ของบุคลากรทางการศึกษา ครอบคลุมด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยใช้มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับเช่นเดียวกัน (ในตะวัน กำหอม, 2559) 5 = บริหารมากที่สุด, 4 = บริหารมาก, 3 = บริหารปานกลาง, 2 = บริหารน้อย, 1 = บริหารน้อยที่สุด

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 แบบสอบถามฉบับร่างถูกส่งให้ ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของถ้อยคำ โดยใช้ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปร (IOC) (Rovinelli & Hambleton, 1977 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559)

2.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบไป ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่อยู่ในกลุ่มวิจัย จำนวน 30 คน

2.3 ตรวจสอบ ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.903 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง (Cronbach, 1951 and Tavakol & Dennick, 2011 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559)

2.4 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามทั้งหมด 385 ชุด แจกให้แก่ประชากรที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. แจกแบบสอบถามพร้อมอธิบายวิธีการตอบ รวมถึงชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัยอย่างชัดเจน
2. ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของแบบสอบถาม หากพบข้อบกพร่องจะดำเนินการแจกใหม่เพื่อให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์
4. แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วนำไปเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรทางการศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean: M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) โดยเกณฑ์การแปลผล (ในตะวัน กำหอม, 2559) 4.50–5.00 = ปฏิบัติมากที่สุด, 3.50–4.49 = ปฏิบัติมาก, 2.50–3.49 = ปฏิบัติปานกลาง, 1.50–2.49 = ปฏิบัติน้อย, 1.00–1.49 = ปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษา ใช้เกณฑ์ของ Best (1977:147 อ้างถึงใน ตะวัน กำหอม, 2559) โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, 4.50–5.00 = บริหารมากที่สุด, 3.50–4.49 = บริหารมาก, 2.50–3.49 = บริหารปานกลาง, 1.50–2.49 = บริหารน้อย, 1.00–1.49 = บริหารน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมสุขภาพ กับ การบริหารสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (Pearson, 1896; อ้างถึงใน ตะวัน กำหอม, 2559) โดยเกณฑ์การแปลความหมายคือ

สูงกว่า 0.90 = ความสัมพันธ์ระดับสูงมาก

0.71–0.90 = ความสัมพันธ์ระดับสูง

0.30–0.70 = ความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

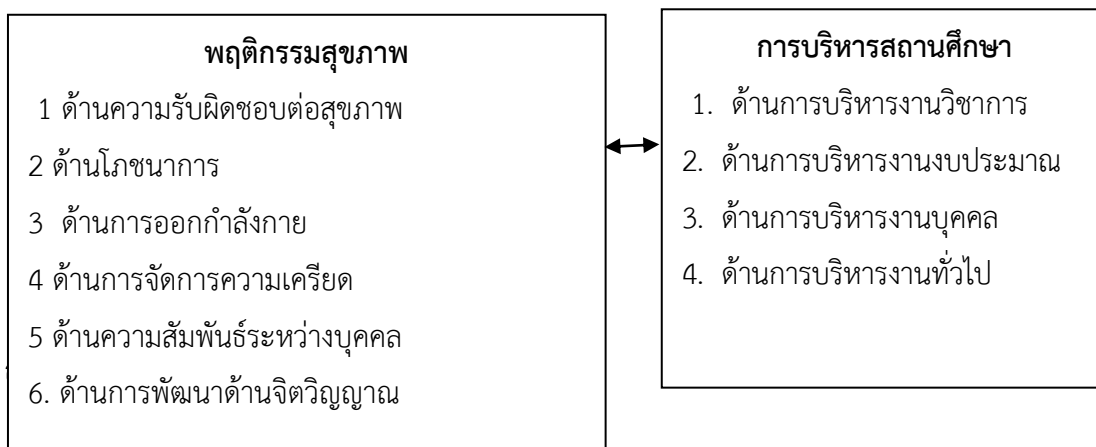
ต่ำกว่า 0.30 = ความสัมพันธ์ระดับต่ำ

0.00 = ไม่มีความสัมพันธ์

สถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณและวิเคราะห์ผล (Field, 2013 and Pallant, 2020 อ้างถึงใน ตะวัน กำหอม, 2559)

กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรทางการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรกคือ ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ รองลงมาคือ ด้านโภชนาการ และด้านที่อยู่ในลำดับสุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ
2. การบริหารสถานศึกษา ของบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่เดียวกัน ผลการประเมิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน โดยเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารวิชาการ อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารงบประมาณ และ ด้านการบริหารบุคคล อยู่ในลำดับสุดท้าย
3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับการบริหารสถานศึกษา ของบุคลากรทางการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมี ความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าพฤติกรรมสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารสถานศึกษา โดยเรียงตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการบริหารทั่วไป ตามด้วย ด้านการบริหารบุคคล และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการบริหารงบประมาณ

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ รองลงมา คือด้านโภชนาการ และอันดับสุดท้ายคือด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ ตามลำดับ พฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งพบว่า โดยภาพรวมพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านโภชนาการ และ ด้านพัฒนาจิตวิญญาณ อยู่ในระดับต่ำสุดนั้น เมื่อเชื่อมโยงกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วราทิพย์ จิบุตร (2559), จิรนุช งามยิ่งยศ (2564), นฤปดินทร์ วีรวัฒน์ (2562), และงานวิจัยอื่น ๆ อีกหลายฉบับที่ได้ศึกษาเรื่องสุขภาพ การบริหารงาน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทางการศึกษา สามารถอภิปรายผลการวิจัยในระดับลึกได้ดังนี้ 1) พฤติกรรมสุขภาพที่อยู่ในระดับมาก สะท้อนความตระหนักรู้และความรับผิดชอบต่อสุขภาพของบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤปดินทร์ วีรวัฒน์ (2562) ที่ระบุว่า พฤติกรรมสุขภาพของครูมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต แม้จะพบว่า "ความเชื่ออำนาจควบคุมสุขภาพ" อยู่ในระดับต่ำ แต่พฤติกรรมสุขภาพของครูกลับอยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่า ครูจำนวนมากสามารถพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพได้แม้ไม่มีแรงผลักดันจากภายใน ซึ่งอาจเกิดจากการสนับสนุนขององค์กรหรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพเป็นอันดับหนึ่ง แสดงถึงความใส่ใจต่อสุขภาพะพื้นฐานของตนเอง การพบแพทย์เป็นประจำและรักษาความสะอาดเป็นพฤติกรรมสุขภาพขั้นพื้นฐานที่สามารถส่งเสริมต่อเนื่องได้ ซึ่งสะท้อนแนวทางคล้ายกับ งานของอุษาดันทพงษ์ และคณะ (2562) ที่เน้นการออกแบบโปรแกรมเพื่อปรับพฤติกรรมสุขภาพครู โดยใช้ปัจจัยด้าน

การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและครอบครัว 3) ด้านโภชนาการอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับแนวโน้มของการปรับพฤติกรรมรับประทานในยุคปัจจุบัน จากการที่บุคลากรให้ความสำคัญกับอาหารครบ 5 หมู่ และการบริโภคผักผลไม้เป็นประจำ สะท้อนให้เห็นว่า ครูมีการตระหนักรู้ในเรื่องของโภชนาการ โดยเฉพาะกลุ่มวัยกลางคนซึ่งมีความเสี่ยงต่อโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) งานของ จิรณัฐ งามยิ่งยศ (2564) ยังพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพและการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมสุขภาพของครูได้ 4) ด้านการพัฒนาด้านจิตวิญญาณเป็นอันดับสุดท้าย แสดงถึงข้อจำกัดในการดูแลสุขภาพจิตขั้นสูง การที่บุคลากรทางการศึกษาให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณน้อยที่สุด อาจสะท้อนถึงความตึงเครียดในการทำงาน หรือภาระงานที่ส่งผลให้ละเลยกิจกรรมภายใน เช่น การเจริญสติ การให้อภัย หรือการตั้งเป้าหมายชีวิตอย่างมีความหมาย ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ โชครวีร์ อ้นถาวร (2561) ที่เสนอว่าการพัฒนาอย่างบูรณาการควรรวมด้านจิตวิญญาณเพื่อสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน เชื่อมโยงกับการบริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว พฤติกรรมสุขภาพที่ดีสามารถส่งเสริมสมรรถนะการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานของ จีรศักดิ์ เงินบุตรโคร (2564) แสดงให้เห็นว่า บุคลากรที่มีพฤติกรรมสุขภาพดีมีแนวโน้มที่จะพัฒนาสมรรถนะการบริหารได้ดีกว่า โดยเฉพาะในด้านวิชาการและบุคลากร

2. การบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และอันดับสุดท้ายคือด้านการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ การบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการศึกษาด้านการศึกษาได้ดี โดยเฉพาะในบริบทของการปฏิบัติงานในระดับปฐมศึกษา ซึ่งมีความซับซ้อนน้อยกว่าระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา แต่ก็ต้องอาศัยการบริหารจัดการอย่างมีระบบ 1) ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการผลนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงดาว ภูกา (2562) และ จีรศักดิ์ เงินบุตรโคร (2564) ที่พบว่าการบริหารงานวิชาการได้รับการให้ความสำคัญสูงสุด และมีผลต่อคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง ทั้งในเรื่องของการนิเทศภายใน หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นหลัก 2) อันดับรองลงมา คือ การบริหารงานงบประมาณซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้จะมีความสำคัญ แต่การจัดสรรงบประมาณยังอาจมีข้อจำกัดทั้งในด้านทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารงบประมาณ แตกต่างจากบริบทในงานวิจัยของ โชครวีร์ อ้นถาวร (2561) ที่กล่าวถึงความร่วมมือของชุมชนในการพัฒนาเชิงบูรณาการ ซึ่งอาจส่งผลให้การจัดสรรงบประมาณมีประสิทธิภาพมากกว่าในบริบทของสำนักงานเขต 3) ด้านที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคลสอดคล้องกับผลวิจัยของ โนรี ทรัพย์โสณ (2559) ที่ระบุว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาอาจมีปัญหาในเรื่องของการวางแผนอัตรากำลัง การจัดบุคลากรให้ตรงกับความสามารถ และการมีส่วนร่วมของครู ทั้งยังใกล้เคียง

กับผลของ วราทิพย์ ธิบุตร (2559) ที่แม้ประเมินอยู่ในระดับมาก แต่ก็ยังพบข้อจำกัดในด้านการพัฒนาครู เช่น การฝึกอบรมหรือศึกษาต่อที่ยังไม่ทั่วถึงหรือสอดคล้องกับบริบทการทำงานจริง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ด้านสุขภาพของครู จากงานวิจัยของ จุไรพร โสภากาจริย และคณะ (2561) และ อุษา ตันเทพษ์, นงพิมล นิมิตรอนันท์ และศศิธร รุจนเวช (2562) พบว่า ปัญหาด้านสุขภาพ เช่น ปวดหลัง ข้อเข่าเสื่อม หรือความเครียดจากการทำงาน เป็นปัจจัยแฝงที่อาจมีผลต่อคุณภาพการบริหารงานโดยรวม โดยเฉพาะในด้านบุคลากร การขาดการดูแลสุขภาพของครูอาจเป็นเหตุให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง ส่งผลกระทบทางอ้อมต่อการบริหารจัดการในสถานศึกษา อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤบดีนทร์ วีรวัฒน์นอม (2562) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความเชื่ออำนาจควบคุมทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพมีผลต่อคุณภาพชีวิตของครู ซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของครู ควรเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคลากรด้วย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าพฤติกรรมสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารสถานศึกษาเรียงตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ การบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และอันดับสุดท้าย คือด้านการบริหารงาน พฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรทางการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารสถานศึกษาในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อบุคลากรทางการศึกษามีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีขึ้น ก็ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารงานวิชาการที่พบค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์สูงที่สุด 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมสุขภาพมีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับด้านนี้ สอดคล้องกับ งานวิจัยของดวงดาว ภูกา (2562) ที่พบว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านงานนิเทศภายในและงานหลักสูตร ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการวางแผน คิดวิเคราะห์ และควมมีพลังในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ ซึ่งย่อมต้องอาศัยสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีของผู้บริหารและครู 2) ด้านการบริหารงานทั่วไปและบุคคล ผลการวิจัยพบว่ามีค่าสัมพัทธ์ทางบวกในระดับรองลงมา สอดคล้องกับผลของ วราทิพย์ ธิบุตร (2559) และ โนรี ทรัพย์โสภณ (2559) ที่ระบุถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรม และการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อสุขภาพ ซึ่งจะส่งเสริมให้การบริหารงานบุคคลและงานทั่วไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบความสัมพันธ์ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งอาจตีความได้ว่าด้านนี้มีลักษณะเป็นงานเอกสาร การวางแผนการเงิน หรือการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่อาจจะไม่ได้พึ่งพาพฤติกรรมสุขภาพโดยตรง แต่การมีสุขภาพที่ดีก็ยังช่วยเพิ่มความสามารถในการจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพได้เช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤบดีนทร์ วีรวัฒน์นอม (2562) และ จิรณัฐ งามยิ่งยศ (2564) ซึ่งว่า ความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพและการสนับสนุนจากครอบครัวและองค์กรส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของครู และมีผลต่อคุณภาพชีวิต ซึ่ง

สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าพฤติกรรมสุขภาพมีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา และจากงานของ จุไรพร โสภารจารย์ และคณะ (2561) พบว่าครูที่มีปัญหาสุขภาพ เช่น ปวดหลังจากการทำงาน ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ แสดงให้เห็นว่าสุขภาพที่ไม่ดีอาจเป็นข้อจำกัดในการทำงาน ส่งผลต่อความสามารถในการบริหารจัดการด้วย และยังพบความสอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยของ อุษา ตันทพงษ์ และคณะ (2562) พบว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพ การสนับสนุนทางสังคม และสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของการวิจัยนี้ว่า ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีเพื่อสนับสนุนการบริหารงานในสถานศึกษา อีกทั้ง งานของ จีรศักดิ์ เงินบุตรโคร (2564) และ โชควีร์ อ้นถาวร (2561) สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะและการมีส่วนร่วมของชุมชน มีผลต่อการบริหารที่ยั่งยืน ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดที่ว่า สุขภาพที่ดีของบุคลากร คือหนึ่งในตัวขับเคลื่อนที่สำคัญของการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย

- 1.1 ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาด้านจิตวิญญาณอย่างต่อเนื่อง
- 1.2 รณรงค์การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ
- 1.3 ส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพเชิงป้องกันในเรื่องโภชนาการ
- 1.4 กระตุ้นการออกกำลังกายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวแปรแทรกซ้อนหรือปัจจัยอื่นที่อาจมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับการบริหารสถานศึกษาเช่น แรงจูงใจในการทำงาน ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร หรือความเครียดในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เข้าใจถึงกลไกหรือความเกี่ยวข้องเชิงลึกที่อาจมีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงาน

2.2 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหลายเขตพื้นที่การศึกษา หรือเปรียบเทียบระหว่างเขตการศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงเปรียบเทียบและสามารถประยุกต์ใช้ผลการวิจัยในวงกว้างขึ้น รวมถึงเพิ่มความน่าเชื่อถือและความทั่วไปของผลการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่

พฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสุขภาพสูงสุด รองลงมาคือโภชนาการ และการพัฒนาจิตวิญญาณตามลำดับ ขณะเดียวกันการบริหารสถานศึกษาก็อยู่ในระดับมาก โดยเน้นการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก รองลงมาคืองบประมาณ และบุคคล ผลการวิเคราะห์ยังพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างพฤติกรรมสุขภาพกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พฤติกรรมสุขภาพที่ดีส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านวิชาการและการบริหารทั่วไป งานวิจัยนี้จึงสร้างองค์ความรู้ใหม่ว่าการดูแลสุขภาพบุคลากรสัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาโดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2561). โปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรณัฐ งามยิ่งยศ และคณะ. (2564). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมสุขภาพของครูโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารเกื้อการุณย์, 28(1), 45-55.
- จิรศักดิ์ เงินบุตรโคธ. (2564). การพัฒนาสมรรถนะเชิงบูรณาการต่อการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านโกรกสิงขร อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, วิทยาลัยทองสุข
- จุไรพร โสภารจารย์ และคณะ (2561) ความชุกและปัจจัยเสี่ยงของการปวดหลังส่วนล่างชนิดเฉียบพลันของพยาบาล ในโรงพยาบาลสิงห์บุรี, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์นครสวรรค์
- โชคทวีร์ อ้นถาวร (2561) รูปแบบการพัฒนาแบบบูรณาการเพื่อความเป็นเลิศของตำบลเขาหิน อำเภอบางปะกงจังหวัดฉะเชิงเทราหลักสูตรนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการการพัฒนาราชภัฏราชชนครินทร์
- ดวงดาว ภูกา. (2562). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายการศึกษาผานางคอยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต . บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- ไทยรัฐออนไลน์. 2556. "โลกไซเบอร์ของคนไทย." [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.thairath.co.th/content/newspaper/320226>. (12 กรกฎาคม 2556)
- นฤปดินทร์ วีรวัฒน์, (2562) ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจควบคุมทางสุขภาพกับพฤติกรรมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของครูในจังหวัดบุรีรัมย์, หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- โนริย์ ทรัพย์โสภณ. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา
อาชีวศึกษา จังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ในตะวัน กำหอม.(2559).การวิจัยการบริหารการศึกษา. โรงพิมพ์ทีคอม จังหวัดมหาสารคาม.วิทยาลัย
ทองสุข.
- วรวิทย์ ธิบุตร. (2559). การบริหารงานบุคคลตามทัศนะของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่.
ค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- สนุก สิงห์มาตร, พิภูม มีมานะ และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2560). คุณภาพชีวิตตามวิถีปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดยโสธร. วารสารสถาบันวิจัยและ
พัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 4(2). 147-160.
- สุกัญฉฌาน์ ศรีเอี่ยม, อังคณา กรัณยาธิกุล, กนกวรรณ ปานสุขสาร และสายนภา วงศ์วิศาล. (2562). รูปแบบ
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชน และครูในเขตเทศบาล ตำบลโคก
สูง จังหวัดสระแก้ว. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน พระบรม
ราชูปถัมภ์13(3): 149-162.
- อุษา ดันทพงษ์ และคณะ (2562). *โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการตัดสินใจของหัวหน้าทีมกับ
ประสิทธิผลของทีมตามการรับรู้ของพยาบาลฉุกเฉินในโรงพยาบาลชุมชน*. หลักสูตรปรัชญา
ดุขฎิบัณฑิต สาขาบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- อุษา ดันทพงษ์, นงพิมล นิมิตรอนันท์ และศศิธร รุจนเวช (2562)ปัจจัยคัดสรรที่มีผลต่อพฤติกรรมการ
ป้องกันโรคข้อเข่าเสื่อมชนิดปฐมภูมิ ของครูในจังหวัดนครปฐม,คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยคริสเตียน นครปฐม
- Pender, N.J. (1987) Health Promotion in Nursing Practice. Second Edition, Jones &
Bartlett Learning, Burlington.